

1 Co oznacza wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych?

Egzekucja (*Zwangsvollstreckung*) to postępowanie służące wyegzekwowaniu prywatnoprawnego roszczenia za pomocą przymusu państwowego. Uprawnienie do prowadzenia egzekucji przysługuje wyłącznie państwu, które działa za pośrednictwem swoich organów, na podstawie przysługującego mu monopolu na stosowanie środków przymusu.

Dłużnika można zmusić do wykonania ciążącego na nim obowiązku świadczenia, podjęcia określonego działania itp., stosując następujące środki egzekucyjne:

- zajęcie rzeczy (*Pfändung*);
- zajęcie wierzytelności i innych praw majątkowych dłużnika (w szczególności zajęcie wynagrodzenia za pracę);
- zobowiązanie dłużnika do złożenia oświadczenia majątkowego (*Vermögensauskunft*);
- zastosowanie środków przymusu (*Zwangsmassnahmen*) służących zapewnieniu podjęcia lub zaniechania określonego działania;
- licytację przymusową (*Zwangsversteigerung*);
- zarząd przymusowy (*Zwangsverwaltung*).

Egzekucję w Niemczech regulują głównie przepisy §§ 704 i n. kodeksu postępowania cywilnego (*Zivilprozessordnung* – ZPO) oraz przepisy ustawy o licytacji i zarządzie przymusowym (*Gesetz über die Zwangsversteigerung und Zwangsverwaltung* – ZVG).

Rozporządzenie (UE) nr 655/2014, które reguluje transgraniczne dochodzenie wierzytelności między państwami członkowskimi UE, zostało transponowane do prawa niemieckiego na mocy §§ 946 i n. ZPO.

2 Jakie organy są właściwe w zakresie wykonywania orzeczeń?

Zob. odpowiedź na pytanie 3 poniżej.

3 Jakie warunki muszą być spełnione, aby można było wydać tytuł wykonawczy?

3.1 Postępowanie

Czy wykonaniu podlegają zarówno orzeczenia sądowe, jak i decyzje organów innych niż sądy?

Tak. Do takich orzeczeń zalicza się tzw. wyroki końcowe, które są prawomocne lub którym nadano rygor natychmiastowej wykonalności (§ 704 ZPO), nakaz zabezpieczenia majątku (*Arrest*) i zarządzenie tymczasowe (*einstweilige Verfügungen*, §§ 929 i 936 ZPO) oraz pozostałe tytuły egzekucyjne wymienione w § 794 ZPO, które obejmują nie tylko postanowienia sądów, ale również ugody zawarte przed tzw. instytucjami rozjemczymi (*Vergleiche vor Gütestellen*), ugody zawarte przed adwokatem (*Anwaltsvergleiche*) oraz akty notarialne (*notarielle Urkunden*).

Czy konieczne jest uzyskanie zgody sądu na prowadzenie egzekucji?

Zgoda sądu jest konieczna w celu dokonania zajęcia wierzytelności i innych praw majątkowych dłużnika, w celu zastosowania środków egzekucyjnych służących zapewnieniu podjęcia lub zaniechania określonego działania oraz w celu przeprowadzenia egzekucji z nieruchomości zgodnie z przepisami ustawy o licytacji i zarządzie przymusowym.

Który sąd jest właściwy w tym zakresie?

Jeżeli chodzi o zajęcie wierzytelności dłużnika: sąd rejonowy (*Amtsgericht*) właściwy dla miejsca zamieszkania dłużnika.

Jeżeli chodzi o środki przymusu stosowane w celu zapewnienia podjęcia lub zaniechania określonego działania: właściwy sąd sporu pierwszej instancji.

Jeżeli chodzi o licytację przymusową i zarząd przymusowy: sąd rejonowy właściwy dla miejsca położenia nieruchomości.

Status i uprawnienia komornika

Komornik (*Gerichtsvollzieher*) jest urzędnikiem sądowym średniego szczebla w ramach służb wymiaru sprawiedliwości kraju związkowego, nad którym nadzór administracyjny sprawuje dyrektor albo prezes sądu rejonowego. Komornik pozostaje jednak funkcjonalnie niezależny w wykonywaniu powierzonych mu obowiązków: nadzór administracyjny nie może być wykorzystywany w celu wywierania na niego wpływu. Środki podjęte przez komornika i sporządzone przez niego zestawienia kosztów można zaskarżyć, wnosząc skargę na te czynności (*Erinnerung*). To samo dotyczy sytuacji, w której komornik odmówi przystąpienia do egzekucji. Skargę rozpoznaje właściwy sąd egzekucyjny w składzie jednoosobowym.

Komornik jest odpowiedzialny za prowadzenie egzekucji z orzeczeń w sprawach cywilnych zgodnie z księgą 8 ZPO. Szczególne znaczenie ma tu egzekucja z ruchomości. Komornik jest tutaj również uprawniony, by przyznać dłużnikowi możliwość dokonywania płatności w ratach oraz ma zapewnić sprawne prowadzenie postępowania egzekucyjnego, dążąc do jego zakończenia w sposób ugodowy. Jednym z głównych obowiązków komornika jest przyjęcie od dłużnika składanego pod przysięgą oświadczenia majątkowego. Inne kompetencje komornika obejmują:

- wydawanie rzeczy ruchomych i nieruchomości (eksmisja);
- przełamywanie oporu dłużnika wobec czynności, które ten musi znosić;
- doręczanie na wniosek strony dokumentów wymaganych do przeprowadzenia egzekucji;
- wykonywanie nakazów zabezpieczenia majątku i zarządzeń tymczasowych (o ile w tym zakresie nie jest właściwy sąd);
- wykonywanie nakazów aresztowania po odmowie złożenia przez dłużnika oświadczenia majątkowego.

Czy wniosek o wszczęcie egzekucji musi złożyć prawnik?

Sądem właściwym do rozpoznawania wniosków o wszczęcie egzekucji jest zazwyczaj sąd rejonowy, w postępowaniu przed którym nie obowiązuje przymus adwokacki.

Jeżeli chodzi natomiast o wniosek o egzekucję polegającą na zapewnieniu podjęcia lub zaniechania określonego działania, właściwy jest sąd sporu pierwszej instancji, którym w niektórych przypadkach może być sąd wyższej instancji – sąd krajowy (*Landgericht*), w postępowaniu przed którym zasadniczo przymus adwokacki obowiązuje.

Koszty czynności egzekucyjnych

Prawo przewiduje różne sposoby egzekucji, w zależności od charakteru zasądzonego roszczenia. Poszczególne sposoby egzekucji wiążą się z różnymi kosztami:

a) Zajęcie rzeczy

Jeżeli zasądzono spełnienie określonego świadczenia pieniężnego, wierzyciel może zwrócić się do komornika o wyegzekwowanie tego roszczenia. Zgodnie z pkt 205 wykazu opłat (*Kostenverzeichnis – KV*) załączonego do ustawy o kosztach komorniczych (*Gerichtsvollzieherkostengesetz – GvKostG*) za zajęcie rzeczy ruchomej dłużnika przez komornika należąca jest opłata w wysokości 26 EUR. Za spieniężenie zajętych rzeczy, za przeprowadzanie licytacji publicznej (która może przybrać formę licytacji na szczeblu lokalnym lub otwartej licytacji internetowej za pośrednictwem platformy licytacyjnej) lub za spieniężenie rzeczy w inny sposób należąca jest dodatkowa opłata w wysokości 52 EUR, zgodnie z pkt 300 wykazu opłat. Zgodnie z pkt 500 wykazu opłat należy jest również tzw. dodatek za nadgodziny, w przypadku gdy komornik odnotuje w sporządzonym przez siebie protokole, że przeprowadzenie czynności urzędowej zajęło ponad trzy godziny. Wysokość takiego dodatku wynosi 20 EUR za każdą dodatkową rozpoczętą godzinę pracy. Ponadto należy również pokryć wydatki poniesione przez komornika, w szczególności koszty dojazdu (pkt 711 wykazu opłat).

b) Zajęcie wierzytelności dłużnika

Egzekucję określonego świadczenia pieniężnego można wszcząć również poprzez wniesienie do sądu o zajęcie wierzytelności dłużnika (np. wierzytelności o wypłatę wynagrodzenia za pracę) i przekazanie jej wierzycielowi wedle jego wyboru jako odliczenie od kwoty zadłużenia (*zur Einziehung*, „przekazanie windykacyjne”) lub jako zaliczenie na poczet zaspokojenia roszczenia wierzyciela względem dłużnika (*an Zahlungs statt*, „w miejsce płatności”) (§§ 829, 835 ZPO). Co do zasady o dokonanie zajęcia i przeniesienie wierzytelności wnosi się w jednym wniosku, a sąd rozstrzyga obydwie te kwestie łącznie w postanowieniu o zajęciu i przeniesieniu. Zgodnie z pkt 2111 wykazu opłat załączonego do ustawy o opłatach sądowych (*Gerichtskostengesetz – GKG*) za postępowanie w sprawie wniosku należąca jednak jest tylko opłata w wysokości 20 EUR. Poniesione wydatki, w tym koszty doręczenia postanowienia sądu, naliczane są oddzielnie zgodnie z częścią 9 wspomnianego wykazu opłat.

c) Odebranie oświadczenia majątkowego

Zgodnie z pkt 260 wykazu opłat załączonego do ustawy o kosztach egzekucji komorniczej komornik pobiera opłatę w wysokości 33 EUR za odebranie oświadczenia majątkowego.

d) Egzekucja z nieruchomości

Egzekucja z nieruchomości dłużnika może polegać na dokonaniu w księdze wieczystej wpisu hipoteki zabezpieczającej roszczenie wierzyciela, na przeprowadzeniu przymusowej licytacji nieruchomości lub na wprowadzeniu zarządu przymusowego nad nieruchomością.

Zgodnie z pkt 14121 wykazu opłat załączonego do ustawy o kosztach sądowych i notarialnych (*Gerichts- und Notarkostengesetz – GNotKG*), aby wpisać hipotekę zabezpieczającą do księgi wieczystej należy wnieść stosowną opłatę w wysokości odpowiadającej jednej stawce podstawowej wartości roszczenia, które ma zostać zabezpieczone (§ 53 ust. 1 ustawy). Tabelę opłat dla roszczeń o wartości do 3 mln EUR zawiera załącznik 1.

Wysokość opłat sądowych w postępowaniu prowadzonym na podstawie przepisów ustawy o licytacji i zarządzie przymusowym określa część 2 sekcja 2 podczęści 1 i 2 wykazu opłat załączonego do ustawy o opłatach sądowych. Opłatę w wysokości 100 EUR pobiera się za wydanie orzeczenia w sprawie wniosku o przeprowadzenie licytacji przymusowej nieruchomości lub wniosku o dopuszczenie do postępowania. Pobiera się również: ogólną opłatę sądową, opłatę za przeprowadzenie co najmniej jednej licytacji z zaproszeniem do składania ofert, opłatę za udzielenie przybicia oraz opłatę za prowadzenie postępowania w przedmiocie podziału zysków; wysokość każdej z tych opłat wynosi 0,5 stawki podstawowej. Wysokość ogólnej opłaty sądowej oraz opłaty z tytułu odbycia licytacji ustala się na podstawie określonej przez sąd egzekucyjny wartości nieruchomości (wartość rynkowa, § 54 ust. 1 ustawy o opłatach sądowych). Wysokość opłaty za udzielenie przybicia oraz za prowadzenie postępowania w przedmiocie podziału zysków ustala się na podstawie kwoty przybicia pomniejszonej o odsetki, w tym o wartość uprawnień osobistych określonych zgodnie z warunkami licytacji (§ 54 ust. 2 i 3 ustawy o opłatach sądowych). Tabelę opłat dla roszczeń o wartości do 500 000 EUR zawiera załącznik 2. Poza opłatami oddzielnie naliczane są opłaty na pokrycie wydatków poniesionych w toku postępowania zgodnie z częścią 9 wykazu opłat załączonego do ustawy o opłatach sądowych; wydatki te obejmują wynagrodzenie należne rzeczoznawcy z tytułu dokonania wyceny wartości rynkowej nieruchomości, zgodnie z przepisami ustawy o wynagrodzeniach i odszkodowaniach dla wymiaru sprawiedliwości (*Justizvergütungs und entschädigungsgesetz – JVEG*) (pkt 9005 wykazu opłat załączonego do ustawy o opłatach sądowych). Opłatę w wysokości 100 EUR pobiera się za wydanie postanowienia w sprawie wniosku o ustanowienie zarządu przymusowego lub wniosku o przystąpienie do postępowania. Ponadto za prowadzenie postępowania w przedmiocie zarządu przymusowego pobiera się opłatę roczną w wysokości 0,5% stawki podstawowej, przy czym minimalna kwota tej opłaty wynosi 120 EUR oraz co najmniej 60 EUR każdorazowo w pierwszym i ostatnim roku kalendarzowym. Wysokość opłaty ustala się w oparciu o łączną wartość dochodów uzyskanych z zarządu przymusowego (§ 55 ustawy o opłatach sądowych).

e) Egzekucja obowiązku wydania rzeczy i środków egzekucyjne stosowane w celu zapewnienia podjęcia określonych czynności, znoszenia ich lub ich zaniechania

Jeżeli dłużnik został zobowiązany do wydania rzeczy ruchomej, komornik musi odzyskać taką rzecz od dłużnika i przekazać ją wierzycielowi. Zgodnie z pkt 221 wykazu opłat załączonego do ustawy o kosztach egzekucji komorniczej komornik pobiera opłatę w wysokości 26 EUR za podjęcie tej czynności urzędowej. Poza tą opłatą zgodnie z pkt 500 wykazu opłat należy jest również tzw. dodatek za nadgodziny, w przypadku gdy komornik odnotuje w sporządzonym przez siebie protokole, że przeprowadzenie czynności urzędowej zajęło mu ponad trzy godziny. Wysokość takiego dodatku wynosi 20 EUR za każdą następną rozpoczętą godzinę pracy.

Jeżeli dłużnik został zobowiązany do wydania nieruchomości, komornik musi pozbawić dłużnika jej posiadania i wprowadzić wierzyciela w jej posiadanie (eksmisja). Zgodnie z pkt 240 wykazu opłat załączonego do ustawy o kosztach egzekucji komorniczej komornik pobiera z tego tytułu opłatę w wysokości 98 EUR. Również w tym przypadku zgodnie z pkt 500 wykazu opłat pobiera się tzw. dodatek za nadgodziny w wysokości 20 EUR za każdą następną rozpoczętą godzinę pracy, jeżeli przeprowadzenie czynności urzędowej zajęło więcej niż trzy godziny. Ponadto należy wówczas również pokryć wydatki poniesione przez komornika, w tym koszty usług świadczonych przez osoby trzecie, takich jak usługi związane z przemieszczeniem rzeczy lub usługi ślusarskie.

Zgodnie z pkt 2111 wykazu opłat załączonego do ustawy o opłatach sądowych opłata w wysokości 20 EUR jest należąca z tytułu wszczęcia postępowania sądowego w celu zmuszenia egzekucji obowiązku podjęcia określonej czynności (niezależnie od tego, czy czynność ta ma zostać podjęta przez dłużnika, czy też może zostać podjęta przez inną osobę w jego zastępstwie), znoszenia przeprowadzenia określonej czynności lub zaniechania określonej czynności przez dłużnika.

3.2 Główne warunki

Wierzyciel musi posiadać tytuł egzekucyjny stwierdzający jego roszczenie. Może nim być prawomocny wyrok końcowy lub wyrok, któremu nadano rygor tymczasowej wykonalności (§ 704 ZPO) lub jeden z dokumentów wymienionych w § 794 ZPO (np. ugoda sądowa (*gerichtlicher Vergleich*), wykonalny nakaz zapłaty (*Vollstreckungsbescheid*) lub akt notarialny). Co do zasady dokument taki musi zawierać nadaną przez sąd klauzulę wykonalności (*Vollstreckungsklausel*) i musi zostać doręczony dłużnikowi. W przypadku wykonalnych nakazów zapłaty, nakazów zabezpieczenia majątku i zarządzeń tymczasowych nadawana przez sąd klauzula wykonalności wymagana jest jedynie w wyjątkowych sytuacjach (§ 796 ZPO; § 929 ust. 1 i § 936 ZPO).

4 Przedmiot i charakter środków egzekucyjnych

4.1 Jakie składniki majątku mogą podlegać egzekucji?

Egzekucję można przeprowadzić z majątku ruchomego dłużnika, jego wierzytelności i innych praw majątkowych oraz nieruchomości.

W § 811 ZPO wymieniono konkretne rzeczy ruchome wyłączone z zajęcia; ma to pozwolić dłużnikowi i członkom jego gospodarstwa domowego na zachowanie stopniu minimalnym przedmiotów niezbędnych do użytku osobistego i wykonywania zawodu.

Ograniczenia dotyczące zajęcia mają również zastosowanie do wynagrodzenia za pracę dłużnika. Zgodnie z § 850 i n. ZPO określone kwoty pieniężne nie podlegają zajęciu, ponieważ dłużnik potrzebuje ich, aby zachować minimum egzystencji. Salda kredytowe mogą zostać objęte ochroną na tzw. P-Koncie, które chroni przed zajęciem (*Pfändungsschutzkonto*, § 850k ZPO). Niektóre kwoty pieniężne niepodlegające zajęciu są przechowywane na takich rachunkach niezależnie od pochodzenia zaksięgowanej kwoty.

4.2 Jakie skutki mają środki egzekucyjne?

W odniesieniu do dłużnika

Egzekucję z majątku ruchomego dłużnika przeprowadza się w drodze zajęcia lub spieniężenia zajętej rzeczy. Wierzytelności i prawa dłużnika względem osób trzecich podlegają zajęciu na podstawie postanowienia sądu egzekucyjnego. W obydwu tych przypadkach zajęcie stanowi czynność urzędową skutkującą konfiskatą zajętej rzeczy. Konfiskata pozbawia dłużnika m.in. prawa rozporządzania rzeczą.

W odniesieniu do osób trzecich

Jeżeli komornik zajął rzeczy ruchome należące nie do dłużnika, lecz do osoby trzeciej, może ona sprzeciwić się zajęciu jej rzeczy, wnosząc powództwo ekscydencyjne (*Drittwiderspruchs-klage*).

W przypadku zajęcia wierzytelności dłużnika wobec osoby trzeciej i ich przelewu na wierzyciela taka osoba trzecia nie może już spłacić dłużnika; w takim przypadku osoba trzecia może spłacić wierzytelność przeniesioną na wierzyciela poprzez odliczenie od wierzytelności dłużnika wyłącznie wierzycielowi, spłacając tym samym swój własny dług. Osoba trzecia, która nie uczyni zadość temu obowiązkowi, naraża się na odpowiedzialność odszkodowawczą.

4.3 Jak długo obowiązują takie środki?

Zgodnie z § 197 kodeksu cywilnego (BGB) roszczenia wynikające z prawomocnych orzeczeń sądowych oraz roszczenia stwierdzone w ugodach lub aktach notarialnych opatrzone klauzulą wykonalności przedawniają się po upływie 30 lat. Wierzyciel może wszcząć postępowanie egzekucyjne w dowolnym momencie w tym okresie.

5 Czy istnieje możliwość odwołania od takiego środka?

Prawo niemieckie nie przewiduje szczególnego postępowania w przedmiocie zezwolenia na przeprowadzenie egzekucji.

Dłużnik może kwestionować środki zastosowane przeciwko niemu w postępowaniu egzekucyjnym. Może wnieść np. skargę (*Erinnerung*) na sposób prowadzenia egzekucji. Dłużnik może również wnieść natychmiastowe zażalenie (*sofortige Beschwerde*) na orzeczenie sądu wydane w postępowaniu egzekucyjnym bez przeprowadzenia rozprawy. Zażalenie należy wnieść w terminie dwóch tygodni do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie i który może zmienić swoje orzeczenie, lub do sądu krajowego jako sądu odwoławczego.

Wniosek o zastosowanie takiego środka zaskarżenia nie wywiera bezpośredniego wpływu na kontynuowanie wszczętego postępowania egzekucyjnego, tj. nie wywołuje skutku zawieszającego.

6 Czy istnieją ograniczenia dotyczące wykonywania orzeczeń, w szczególności odnoszące się do ochrony dłużnika lub terminów?

Zob. odpowiedź na pytanie 4 powyżej.

Załącznik 1

Wartość komercyjna do ... EUR	Oplata Tabela B ... EUR	Wartość komercyjna do ... EUR	Oplata Tabela B ... EUR	Wartość komercyjna do ... EUR	Oplata Tabela B ... EUR
500	15,00	200 000	435,00	1 550 000	2 615,00
1 000	19,00	230 000	485,00	1 600 000	2 695,00
1 500	23,00	260 000	535,00	1 650 000	2 775,00
2 000	27,00	290 000	585,00	1 700 000	2 855,00
3 000	33,00	320 000	635,00	1 750 000	2 935,00
4 000	39,00	350 000	685,00	1 800 000	3 015,00
5 000	45,00	380 000	735,00	1 850 000	3 095,00
6 000	51,00	410 000	785,00	1 900 000	3 175,00
7 000	57,00	440 000	835,00	1 950 000	3 255,00
8 000	63,00	470 000	885,00	2 000 000	3 335,00
9 000	69,00	500 000	935,00	2 050 000	3 415,00
10 000	75,00	550 000	1 015,00	2 100 000	3 495,00
13 000	83,00	600 000	1 095,00	2 150 000	3 575,00
16 000	91,00	650 000	1 175,00	2 200 000	3 655,00
19 000	99,00	700 000	1 255,00	2 250 000	3 735,00
22 000	107,00	750 000	1 335,00	2 300 000	3 815,00
25 000	115,00	800 000	1 415,00	2 350 000	3 895,00
30 000	125,00	850 000	1 495,00	2 400 000	3 975,00
35 000	135,00	900 000	1 575,00	2 450 000	4 055,00
40 000	145,00	950 000	1 655,00	2 500 000	4 135,00
45 000	155,00	1 000 000	1 735,00	2 550 000	4 215,00
50 000	165,00	1 050 000	1 815,00	2 600 000	4 295,00
65 000	192,00	1 100 000	1 895,00	2 650 000	4 375,00
80 000	219,00	1 150 000	1 975,00	2 700 000	4 455,00
95 000	246,00	1 200 000	2 055,00	2 750 000	4 535,00
110 000	273,00	1 250 000	2 135,00	2 800 000	4 615,00
125 000	300,00	1 300 000	2 215,00	2 850 000	4 695,00
140 000	327,00	1 350 000	2 295,00	2 900 000	4 775,00

155 000	354,00	1 400 000	2 375,00	2 950 000	4 855,00
170 000	381,00	1 450 000	2 455,00	3 000 000	4 935,00
185 000	408,00	1 500 000	2 535,00		

Załącznik 2

Wartość roszczenia do ... EUR	Oplata w wysokości ... EUR	Wartość roszczenia do ... EUR	Oplata w wysokości ... EUR
500	35,00	50 000	546,00
1 000	53,00	65 000	666,00
1 500	71,00	80 000	786,00
2 000	89,00	95 000	906,00
3 000	108,00	110 000	1 026,00
4 000	127,00	125 000	1 146,00
5 000	146,00	140 000	1 266,00
6 000	165,00	155 000	1 386,00
7 000	184,00	170 000	1 506,00
8 000	203,00	185 000	1 626,00
9 000	222,00	200 000	1 746,00
10 000	241,00	230 000	1 925,00
13 000	267,00	260 000	2 104,00
16 000	293,00	290 000	2 283,00
19 000	319,00	320 000	2 462,00
22 000	345,00	350 000	2 641,00
25 000	371,00	380 000	2 820,00
30 000	406,00	410 000	2 999,00
35 000	441,00	440 000	3 178,00
40 000	476,00	470 000	3 357,00
45 000	511,00	500 000	3 536,00

Ostatnia aktualizacja: 25/01/2018

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.